

וּמִמֶּנּוּ אין מהכי לנידון דידן בענין הנחת התפילין על פאה נכרית, דהא עד כאן לא איירינן אלא דוקא גבי שערות הגודלים בראש ומחברים אליו, (ובענין אדם שהשתילו לו שערות בראשו עי' בשו"ת באר שרים ח"ה (סי' מג). יעו"ש. ואכן אמרתי דיש להביא ראיה להכי דכל כי האי לא הוי חציצה מהא שהביאו התוס' יומא (מד ע"ב) את דברי הירושלמי גבי מחתה דיוה"כ שהיה כהן גדול מכניס לקודש הקדשים שהיה לה ניאשתיק, ומפ' הירושלמי דהיינו נרתק של עור סביב ידה של מחתה לאחור בה שלא יכווה, משום דכל כלי מתכות חס מקצתו חס כולו. ופריך בירושלמי, ואינו חוצץ, ומשני קובעו במסמר. כלומר ע"י מסמרי' היה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחתה. ע"ש. והרי מבואר דכשהוא מחובר בו לא הוי חציצה, וא"כ ה"נ יש לומר הכי כיון ששערות אלו מחברים לראשו לא הוי חציצה. וק"ל. ואכמ"ל). והדרינן לנידון הבעיא גבי אדם הרוצה להניח התפילין ע"ג הפאה נכרית שבראשו שהוא דבר המנותק מגופו אי הוי חציצה, ולכאורה הנה היה אפ"ל דכל כי האי לא הוי חציצה, דהוי כי הא דאמרינן בגמ' סוכה (לז ע"א) אמר להו רבה להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא כי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא שירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה. רבא אמר כל לנאותו אינו חוצץ. ופרש"י: שירי ביה בית יד, מתחת לאגד שלא יקחנו במקום אגדו דקסבר אין האגד מן המצוה כרבנן דאמרי אין צריך אגד. דלא להוי חציצה, בין יד להושענא ואין זו לקיחה. ע"ש. ולהלכה נקטינן כדעת רבא דכל לנאותו אינו חוצץ. וכמבואר ברמב"ם הל' לולב (פ"ז הי"א), ובטור או"ח (רס"י תרנא), ובשו"ע או"ח (שם ס"א). יעו"ש. ועי' בשו"ת פני אריה (סי' ר"ז) שכתב לבאר שם בטעם ענין זה דאמרינן דכל לנאותו אינו חוצץ, דהיינו משום דכל שהוא דבר העשוי לנוי ורוצה הוא שיהיה על חפץ אחר מתבטל לגבי החפץ האחר ונעשה כגופו, והוי כי האי דכתב הרשב"א [בתורת הבית הארוך סוף שער ז, ובתשובות המיוחסות סי' קכד, ובהלכות נדה שחיבר] גבי צבע שעל השיער שהוא לנוי דאינו חוצץ. יעו"ש. ואמנם דיש עוד ביאורים בהאי מילתא דכל לנאותו דאינו חוצץ דאמרינן הכא גבי לולב עי' בפירוש רבינו יחזקאל בגמ' סוכה (שם, עמוד 216), ובמאירי סוכה (שם). יעו"ש. עכ"פ לפי פשוטם של דברים דחזינן הכא לפי פירוש זה דאמרינן דכל שהוא לנאותו הוא חלק מגופו של הדבר ולא הוי חציצה, לכאורה ה"ה י"ל נמי בנידון דידן, ואף שהיה מקום לחלק ולומר דעד כאן לא אמרינן התם בגמ' דסוכה דכל לנאותו אינו חוצץ דוקא גבי הדבר שהוא מחובר כגוף המצוה כי התם שהאגד מחובר כגוף הלולב ואמרינן שהוא בטל כלפיו, אבל כי האי בנידון דידן דהחציצה לא בגוף התפילין אלא בגוף האדם הא מנלן, מ"מ הנה מלבד מאי דחזינן לפי דברי הרב פני אריה (הנ"ל) שלמד ענין זה מגבי צבע שעל השיער דתשובת הרשב"א והתם הוי ענין שהוא כגוף האדם, הנה גם מצינו בזה עוד שכתב הרמ"א בשו"ע או"ח (סי' תרנא סעיף ז) גבי נשים הנוטלות לולב דמדינא אין צריכים להסיר הטבעות משום

מ"מ לענין חציצה בתפילין אינו ברור דחוצץ, ועל כן נראה פשוט דאף דלכמה אחרונים אין לברך על ס"ס, מ"מ אין למנוע ממנו מצות תפילין, אלא נכון להזהירו שלא לברך אלא רק על תפילין של יד ולא על של ראש וכמ"ש הרמ"א (סי' כז ס"ה) גבי מי שיש לו נזילות ומניח תפילין ש"ר על כובעו דלא יברך על ש"ר, ואם לא ישמע ויברך גם על של ראש אין לחוש. ע"ש. וראה בזה נמי בשו"ת ארץ צבי (סי' ו) שג"כ נקט כיו"ב דשרי להשאיל תפילין למי שיש לו שערות ארוכות בראשו משום דשערות במקומם לא הוי חציצה, וכדעת האור זרוע (פ"י דמקואות) שכתב גבי ידות הכלים דעתיד לקוצצן דלא הוי חציצה כיון דמגוף הכלי הם, ומהאי טעמא נמי שער העומד להקצץ וציפורן העומד להגזז לאו חציצה היא, וע"כ סיים וכתב שם, דמי שיש לו שערות ארוכות כאלו טוב יותר שיניח תפילין בברכה מלבטל מצות תפילין לגמרי, ואין בזה משום לפני עור, דהתיקון רבה על המכשול וניחא דליעבד איסורא קלילה של לכתחילה, מליעבד איסורא רבה להיות בכלל קרקפתא דלא מנח תפילין. ע"ש. ועכ"פ חזינן מדברי הרב קרן לדוד הנ"ל שאכן נקט להביא ראיה כיו"ב מענין אבל ב"מ, דאע"ג דשערו מתארך הרבה לא הוי חציצה בתפילין. ולדברינו הנ"ל אכן יש להביא ראיה נמי מענין דנזיר שמשון. ושור"ר בס"ד אחר זמן בשו"ת אור לציון ח"ב הנדפ"מ (פרק מד הערה יט) שאכן עמד שם בדברי הרב מחצית השקל הנז' דשערות בלורית הראש הוי חציצה, ושהרב בן איש חי ג"כ כתב להזהיר ע"ז, וכ' על זה וז"ל: מ"מ נראה שאין שערות ארוכות חשובים חציצה וראיה מנזיר שמשון שאינו מסתפר לעולם ולא יעלה על הדעת שיפקיע עצמו ממצות תפילין ועל כרחק שאינו חוצץ, וכל שכן המגדלים לנוי שכל לנאותו אינו חוצץ, וכל זה כשהרצועות מתהדקות לראשו, אבל כשאין הרצועות מתהדקות אין זה נחשב הנחה כמבואר ברמ"א סי' כה סעיף ח. עכ"ד. ע"ש. ואכן חזינן מדברי הרב אור לציון הנז' דשפיר מוכיח מענין זה דנזיר דשערות בלורית הראש לא הוי חציצה. וברוך שכוונתי. [וכן ראיתי עתה נמי בס' ילקוט יוסף ח"א (עמוד כו הערה ג) שכתב נמי אגב אורחיה בסוגריים עגולות להביא ראיה מנזיר עולם דלעולם שערות ארוכות לא הוי חציצה. ע"ש.]. וע"ע נמי בגמ' נדרים (ט ע"ב) אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד, פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקורצותיו סדורות לו תלתלים, אמרתי לו, בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה?, אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו וכו'. יעו"ש. ולכאורה אדרבה הרי יש לו לקצצו משום תפילין, ומאי קאמר מה ראית להשחית שערך וכו', אלא לאו כאמור דכל כה"ג לאו חציצה הוא. וק"ל. וע"ע נמי בשו"ת יחזקאל דעת ח"ב (סי' ב) שהעלה שם נמי דהמגדל בלורית שיער ראשו לנוי וליופי אין בזה משום חציצה בתפילין של ראש, על אף שראוי להמנע מזה, מ"מ ודאי הוא דירצא יד"ח מצות תפילין. יעו"ש.